

Красуня

Михайло Яцків

Встав я — ще світанку не було, та й пішов шукати роботи і щастя.

Приходжу до Яблінки — там хати великі, а віконця лише на півтора ліктя, і то зсередини поприбивані, а хати чорні, як заїзд до корчми.

Приходжу до Порогів, а там ще гірше, ніж в Яблінці. Хати з доброго дерева кладені, але недокінчені, зверху лубами понакривані. Підходжу до тартака, настав вечір. Треба десь повернути на ніч. Повертаю до одного ґазди і питаю в ґаздині, чи не переночував би я в них. А вона каже:

— Або я бороню? Та я не бороню, але не знаю, що скаже ґазда, бо нема його вдома. Десь поїхав у ліс.

Хата велика, наче стодола, а віконця маленькі і темні. Чую, десь вівці в хаті блеють, але не бачу де. Чую: та бо й корова замукала теж у хаті, але також не видно де. ґаздиня засвітила скипками, а то в хаті гірше, як у бовдурі, бо хата курна. Там, де постіль, за драбиною повно ягнят. Де стіл — там корова.

Сперся я руками на коліно, слухаю своєї нудьги і пускаю деяке слово вголос — от аби лише чути. Так балакаємо обидвое з ґаздинею, аж рипнули двері і входить дівчина. Внесла полотно і поклала на лаві. Ми подивились хвилину одне на одного. Вона ніби здивувалася, але витримала мій погляд і вийшла. Тримала голову згорда, очі в неї ніби трохи приболіли від диму. А мене паче пришибло. Все мені видиться, що вона ще стоїть, і світло мигає по ній та по вишиваній сорочці. Як уві сні. Через якийсь час дівчина ввійшла знов і сіла коло печі. Ми знов дивилися одне на одного. Я втратив мову. Аж тут чую: приїздить ґазда. Позаганяв коні до стайні, а сам входить до хати.

— Добрий вечір, га!

Присадкуватий, як бочка, чоловік, весь мокрий і обталапаний, привітався зі мною.

— А ти не топиш, жінко, га, не вариш їсти?

Вона вмить затопила і накидала картоплі в піч. А в хату повно диму найшло з печі. Відкривають вікно в стелі, аби цей дим виходив. Горить у печі, але нічого не вариться, лише картопля печеться. Потім посідали ми та їли ту картоплю з огірком. Старий спитав, звідки я забрів аж у Пороги. Я сказав, що з Гринівки і хочу тут стати до роботи на тартаку. Після цього сказав він хлопцеві нарізати січки, хлопчина приніс вівсяної соломи, старий хотів іти до сіней, та я не міг дурно сидіти і пішов допомогти йому. Стара напустила повну хату овець, а ягнята — з-під постелі, як зачне одне по другому скакати, ходити та мекати! Стара ловила ягнят та розкидала кожне до його мами.

Нарізали ми трохи січки, та й каже старий:

— Підемо спати.

Пішов хлопчина, вніс соломи, поклав мені в куті, бо піде не було місця, і дали верету від коней. Стара полізла на піч, хлопчина на запічок, старий на припічок, але не роззуваючись, бо казав, що як роззується, то гірше змерзне у ноги. Дівчина лягла на

постіль. Скипка загасла, всі поснули скоро. Вівці товклися без упину і мекали, а корова почала ходити по хаті, і я мусив уважати, щоб не стала мені на голову. Закурив я люльку, сперся на ліктях та й думаю. Дівчина так і не зникає мені з очей... Там десь мої батьки б'ються з нуждою, а мені двадцять три роки, і я скитаюся та й ніде собі місця не зогрію.

— Шкода твоєї сили! Ти ніде місця не зогрієш, бо під тобою земля горить, — казав, бувало, батько.

Ех, правда, що шкода, але чому так?

Аж от тепер перший раз на своєму віку пригорнув мене оцей кут. Може, я хоч тут знайду спокій?.. Все добре, але чи оця горда дівчина схоче мене?..

Від таких думок я аж піднявся і сів. Раптом до мене нахилилася біла постать, я обняв і пригорнув її до себе. Тепер — хоч би й сам чортяка старався — я її не віддам.

Так просиділи ми в мовчанці до світанку. Встаю. Встав і ґазда. Пішов, дав коням сіна і ввійшов знов до хати. Умився, сюди-туди по хаті — нема в що втертися. От він і витерся рукавом.

Дівчина встала, та якась мовби ще краща, як звечора. Блиснула на мене очима й побігла кудись.

Не вагаючись, я попросив ґаздів, щоб послушали моєї просьби.

— ґазди мої добрі, — кажу, — дякую вам за нічліг. Багато сіл збив я вже своїми ногами, але такої гарної дівчини не бачив. Причарувала мене ваша дочка, хоч не сказала ще й слова. Так мені на душі легко, ніби я у вас своє щастя знайшов. Тож будьте вибачні, що отак раптом і без старостів, сам прошу вас руки вашої доньки...

Стара похитала головою і заплакала нишком, а старий сказав, видивившись на мене:

— Чекай, парубче. Ми з radoї душі... не проти цього, але чи знаєш ти, що наша дівчина — німа?..

1907